

(/)

 (/)

> Landbrug, håndværk, industri (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri>)

> Bøger (<http://www.historie-online.dk/boger>)

> Anmeldelser (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Barndom på landet

← Forrige artikel (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/livsvaerk-radiometer>)

Barndom på landet

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 3575

Del artikel: ([https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-](https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/barndom-paa-landet)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/barndom-paa-landet](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/barndom-paa-landet))

(<https://twitter.com/home?status=>. Aktiviteten kan ses på [http://www.historie-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/barndom-paa-landet)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/barndom-paa-landet](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/barndom-paa-landet))

([http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/barndom-paa-landet&title=)

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/barndom-paa-](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/barndom-paa-landet&title=)

[landet&title=](http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/barndom-paa-landet&title=))

Helle Juhl

Barndom på landet. Erindringer fra efterkrigstidens Danmark

Lindhardt og Ringhof, 2020. 256 sider illustreret.
299,95 kr.

Af Kresten Søe

Store årgange og gode tider, der blev bedre

De første efterkrigsårgange efter 1945 var de ubetinget største i Danmarkshistorien. Samtidigt med at disse voksede op, tog landbrugsudviklingen et tigerspring fra hest til traktor og fra blandet besætning til enten rent jordbrug eller fokusering på kvæg eller svineavl i stordrift. I og med mekaniseringen affolkedes karle- og pigekamrene, og de store gårdes mylder af medhjælp svandt ind. Arbejdskraften blev forskudt fra landbrug og fiskeri til industrien, mens kvinderne gjorde deres indtog på arbejdsmarkedet, og gårdene blev sammenlagt til større brug. Yderligere fik den offentlige sektor tilsvarende vokseværk og slugte stadig flere agerende til fx børnepasning, ældreforsorg, nybyggede centralskoler, rådhus og uddannelsessteder. Købekraften steg, og privatøkonomien bedredes fx ved, at landbokvinderne tog deltidsarbejde. Hertil kom, at arene fra krigen endelig svandt. De første længe savnede bananer ankom omsider 5. maj 1952 - hele syv år efter befrielsen! Ligesom de sidste rationeringer blev ophævet året efter.

På landet bedres forholdene dog med et stort efterslæb efter de større byer. Børn på gårde og i husmandsbrug måtte arbejde, allerede inden de blev 10 år. Men også her slog velfærd og højkonjunktur dog igennem til sidst med dybfryser, indlagt el og vand og nyt tøj i stedet for omsyet, der gik i arv fra ældre søskende. Ikke mindst de første fjernsyn var en milepæl, der i starten blev nyt samlingspunkt for naboer i lokalområdet. Her nød man i samlet flok ved skærmen bagværk og kaffebord, mens og snakkede om løst og fast i nabolaget.

Indhold og opbygning

Bogens fremstilling udspiller sig i en ramme bestående af hovedafsnit opdelt i årstider med start i forår og afslutning i vinteroplevelser med fx skøjteløb i flok på tilfrosne arealer og slagtning og partering af julegrisen på gården. Fremstillingen skifter overalt i et sammenhængende helhedsbillede mellem erindringsuddrag fra interviews og forfatterens egen periodehistoriske ramme.

Helle Juhl indleder med en demografisk samtidshistorie med fx skolernes og pædagogikkens udvikling på landet og børnenes rolle i arbejdet her. Herefter kommer en præsentation af de 10 interviewede. Der er enkelte notabiliteter imellem fx Arne Rolighed fhv. sundhedsminister, Bente Scavenius, kunsthistoriker, Connie Kruckow fhv. sygeplejerskeformand og Carsten Knudsen (fra De nattergale). Ingen af disses oplevelser skiller sig dog væsentligt ud fra de tidstypiske opvækstvilkår i de forskellige øvrige lag på landet og indgår således fint i det samlede billede. I barndomserindringerne er indflettet oplevelser med mærkedage, skolegang, legekammerater og arbejdsopgaver på gårdene som medhjælp i stort og småt. Alt sammen i et bredt billede af, hvad opvækst på landet reelt bød på i 1950'erne og 1960'erne.

Kvalitetsbetonet arbejdsfællesskab frem for fritidssamvær

At vokse op på landet betød frisk luft, højt til himlen og et liv i tæt kontakt med både naturen, egne søskende og naboernes børneflokk. Fælles for alle var, at man tog del i arbejdet og havde omfattende pligter på gården og i huset. Der var i det første årti ikke så megen skoletid, men så meget desto flere

pligter derhjemme fra roehakning til alt forefaldende i marken med hest eller på den uundværlige traktor, som landbobørn blev betroet, fra de kunne nå kobling og bremse med fødderne. Der blev på ingen måde pylret, og ansvar blev uddelegeret allerede fra to år, hvor man ofte blev sendt alene ud eller var under sporadisk opsyn af søskende, mens mor sled i køkken eller vaskehus. Det meste af voksen/barn samværet skete her via deltagelse i de fælles pligter sammen med mor, far eller gårdens karl og tjenestepige. Men alle kendte hinanden, og der var altid hjælp at hente hos naboerne, når det virkelig kneb.

Familiens børn var en uundværlig hjælp på gården i 1950'erne og 60'erne. Her ses Johannes Værge under høstarbejde sammen med sin far. Traktoren er en Ferguson - i folkemunde kaldt "den grå slider".

Lidt voksen-barn samvær i moderne forstand blev det dog også til fx ved aftenoplæsning af en træet far, der trods al entusiasme ofte faldt i søvn undervejs. Men disse stunder blev ikke desto mindre højt værdsat og husket.

Fællesskabet stod højt, og man var sjældent i tvivl om at være elsket. Det meget tidlige ansvar og de tidskrævende pligter var en simpel nødvendighed, for at familiens økonomi kunne hænge sammen. Men man voksede med opgaverne og kunne fx som Arne Rolighed mestre at passe en hel besætning som 16årig. Dog kunne bagsiden også tit være barsk. Ulykker og dødsfald var ingen forskånet for. Bente Svensson mistede sin far på havet ved fiskeri, Arne Rolighed mistede sin bedste ven, som blev sparket ihjel af en hest, mens Erik Haldan alene og magtesløs måtte opleve, at broderen Jes langsomt blev klemt ihjel under en væltet traktor. Efter tidens normer blev traumatiske oplevelser dog tiet ihjel efter devisen – det snakker vi ikke om. Krisehjælp eller psykologer hørte fremtiden til.

En sjælden gang kunne blev det også til nogle feriedag sammen. Her er familien Værge på Camping med tidens spidstelt og den uundværlige Folkevognsboble.

Et særdeles vellykket og atmosfæremættet tidsbillede

Bogen er i fint udstyr med luft på siderne og i tydelig sats. Forsiden med de to børn på den røde Ferguson foran en gård angiver atmosfæren perfekt, og stemningen suppleres yderligere af et righoldigt illustrationsmateriale med s/h samtidsfotos fra 1950'erne og 1960'erne, - heriblandt en del fra de medvirkendes egne familiealbum. Hele det vellykkede koncept formeligt emmer af samtidsatmosfære, og Helle Juhl har (ofte med glimt i øjet) yderligere forstået at indflette interviewene i en velfungerende samtidsramme, således at de enkelte bidragsyderes oplevelser går op i en sammenhængende historisk helhed.

For læsere, der som jeg oplevede en del af perioden, står alt levende og skarpt. Selv husker jeg på samme måde stadig fra tresserne de svære problemer med at få skjterne til at sidde ordentligt fast på gummistøvlerne i de kolde isvintre. Også tidens bilmodeller byder genopfriskning af egne erindringer om fx den lille fætter, der som bogens jævnaldrende børn blev anbragt på bilturen i hullet bag bagsædet i tidens populære VW Folkevognsboble. (Grisekassen - som det hed i folkemunde).

Bogen vil afgjort falde i god jord hos den primære målgruppe i de berørte årgange. Men også bredt historieinteresserede vil glæde sig over dette fremragende personlige stykke efterkrigshistorie. Helle Juhl er journalist, foredragsholder og forfatter til flere historiske bøger. Forhåbentlig bliver det til flere titler med denne form for danmarkshistorie.

[Historie-online.dk, den 16. juni 2020]

← **Forrige artikel** (<http://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/landbrug-haandvaerk-industri/livsvaerk-radiometer>)

SE RELATEREDE ARTIKLER